

STUDIA WIDOKOWE W PROJEKTOWANIU ZINTEGROWANYM NA KIERUNKU ARCHITEKTURA KRAJOBRAZU²

VIEW STUDIES IN INTEGRATED DESIGNING IN THE FIELD OF STUDY OF LANDSCAPE ARCHITECTURE

■ Projektowanie krajobrazu – już sama nazwa wskazuje na złożoność problematyki wynikającej ze złożoności tworzywa. Krajobraz jako „fizjonomia powierzchni ziemi” zawiera w sobie szereg przenikających się struktur znajdujących wyraz w jego formie. Bezpieczne poruszanie się w tej złożonej sytuacji, wymaga specjalnego rozpoznania prawidłowości przestrzennych i kompozycyjnych. Proces dydaktyczny zapoczątkowany przez komponowanie abstrakcyjnych modelowych tematów „wnętrz krajobrazowych” na I semestrze, prowadzi do projektowania złożonych form krajobrazowych na przykładzie Parku Kulturowego w semestrze IX.

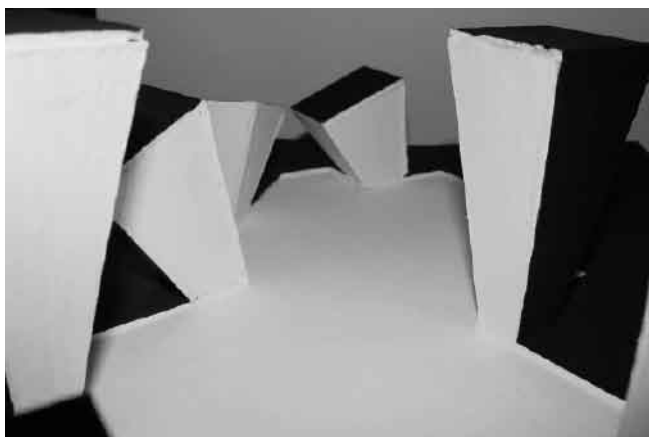
Integralną częścią projektowania, dotyczącą każdej skali opracowania, są powiązania widokowe. Mogą być wykorzystane w dwójnasób. W przypadku projektowania nowej formy

przestrzennej, stają się osnową układu kompozycyjnego. Z kolei przy projektowaniu w zdefiniowanej już przestrzeni, przyjmują rolę wytycznych projektowych wymagających odkrycia i uczytelnienia. Na poszczególnych semestrach studia widokowe przyjmują różną formę, stając się sposobem projektowania, a zarazem weryfikacji planowanych form i układów przestrzennych.

Na pierwszym semestrze studenci zapoznają się z podstawowymi pojęciami niezbędnymi dla problematyki kształtowania przestrzeni. Wychodząc od pojęcia podstawowego, najprostszego wnętrza architektoniczno-krajobrazowego, przechodzą stopniowo do projektowania bardziej złożonych przykładów, na których analizowane są wyniki podjętych decyzji przestrzennych. Ostatnim ćwiczeniem w tej serii, jest kreacja sekwencji

Il. 1, 2, 3, 4. Prace studentów I roku na I semestrze. Model wnętrza obiektywnego (1, 2); model wnętrza subiektywnego (3); model sekwencji wnętrza (4). Prowadzący przedmiot: P. Patoczka, prowadząca grupę: U. Forczek-Brataniec.

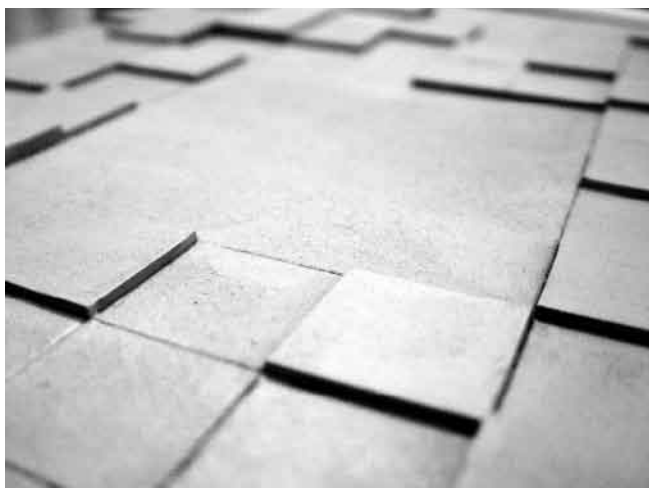
Figs. 1, 2, 3, 4. Works by 1st year students (Semester I). An objective interior model (1, 2), a subjective interior model (3), an interior sequence model (4). Leading the class: P. Patoczka, leading the group: U. Forczek-Brataniec.

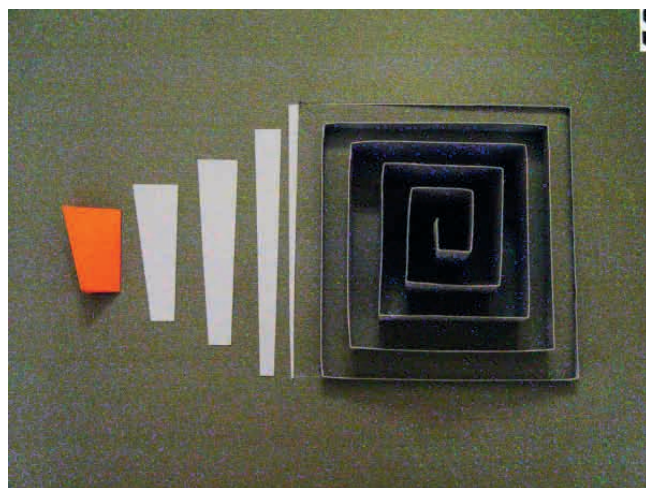
1

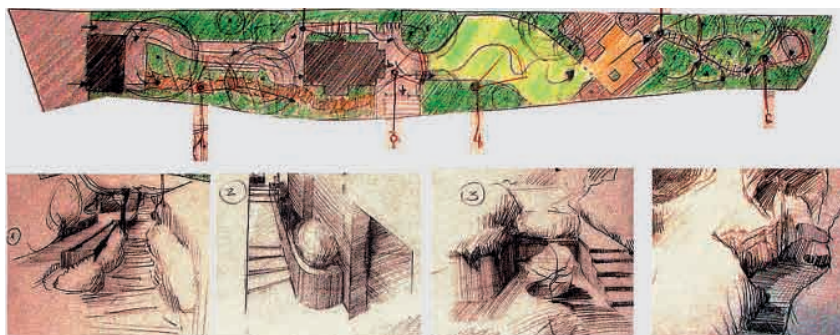
2

3

4

Il. 5. Praca studencka wykonana na I roku w II semestrze. Sekwencja widoków kluczowych projektowanego ogrodu przydomowego. U góry – plan założenia, u dołu – wybrane ujęcia perspektywiczne. Prowadzący przedmiot: W. Kosiński oraz autorka artykułu, P. Kowalski, T. Tokarczuk. Aut.: B. Papiór.

Fig. 5. A work by 1st year student (Semester II). Sequence of key views of a designed home garden. Top: layout, bottom: selected perspective views. Leading the class: W. Kosiński and the author of this paper, P. Kowalski, T. Tokarczuk. Author: B. Papiór.

wnętrz, pozwalająca przećwiczyć podstawowe zależności form, które przejawiają się w postaci określonych skutków widokowych. Wszystkie te ćwiczenia prowadzone są przede wszystkim na makietach, które są techniką projektową najbardziej bezpośrednio przysposabiającą studenta do kreowania przestrzeni. Rozpatrywane są tu zagadnienia następstwa przestrzennego, artykulacji granic, a także widoków zapożyczonych. Ponadto akcentowane są kwestie kreacji dominant i ich roli w komponowaniu sekwencji wnętrz.

Na drugim semestrze, abstrakcyjne formy przybierają realny kształt w projekcie ogrodu przydomowego, projektowanego w lokalizacji rzeczywistej. Projekt wykonywany jest zarówno w formie różnorodnych rysunków, jak też w postaci makiety. Tu z kolei kwestie widokowe zyskują szerszy kontekst i są rozpatrywane w dwóch aspektach. Pierwszy z nich to kompozycja sekwencji wnętrz ogrodu, uwzględniająca powiązania widokowe. Jest to problematyka analogiczna jak w I semestrze, wzbogacona o uwarunkowania rzeczywistej sytuacji przestrzennej.

Drugi aspekt to widoki dalekie, pełniące rolę podstawowych wytycznych dla kreacji przestrzeni ogrodu, decydujące o lokalizacji kluczowych funkcji reprezentacyjnych. Podsumowanie, a zarazem końcową weryfikację planu ogrodu, stanowi ćwiczenie klauzурowe. Studenci mają za zadanie przedstawić na planie i w postaci rysunków perspektywicznych, następstwo kluczowych ujęć widokowych wykreowanej przestrzeni.

Przejsie do większej skali i nowej problematyki projektowej, owocuje stopniowym wzrostem roli analizy widokowej. Na VI semestrze, tematem projektowym stają się obszary poprze-

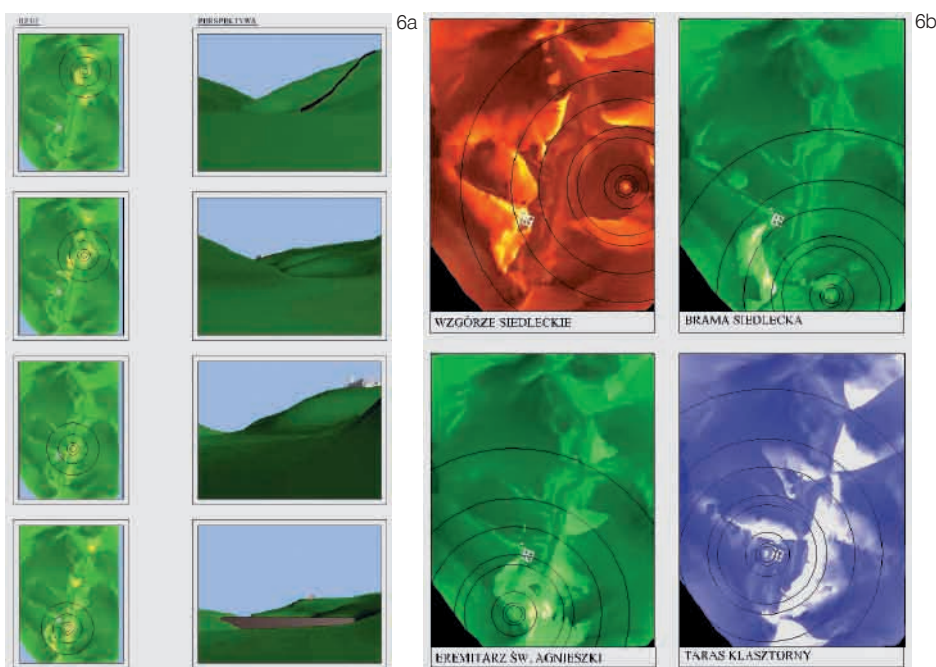
myslowe. W tym przypadku analiza ekspozycji przyjmuje formę studium wytycznych do projektu. Przeprowadzana jest szczegółowa analiza zasobów archiwalnych – kartografii i ikonografii oraz inwentaryzacja w terenie. Wynikiem opracowania jest mapa zasobów ekspozycji czynnej – określająca główne punkty, ciągi i płaszczyzny widokowe. Dane dotyczące ekspozycji biernej sprecyzowane na kluczowych panoramach i ujęciach widokowych, również nanoszone są na mapę, co pozwala uzyskać całokształt danych ekspozycyjnych.

Wnioski analizy bezpośrednio przekładają się na decyzje projektowe. W odniesieniu do szerokiej skali kontekstu krajobrazowego, pomagają w wytyczaniu głównych założeń kompozycyjnych, pozwalają wpisać koncepcję w istniejące uwarunkowania widokowe. W ujęciu projektowym, wnioski studium ekspozycji stają się jednym z elementów decydujących: o przebiegu ciągów komunikacyjnych, lokalizacji punktów wiążących kompozycji, a także głównych platform i ciągów widokowych. Ponadto uzyskane dane pozwalają określić niezbędne przedpole i tło ekspozycyjne dominant i subdominant widokowych.

Ciekawą rolę przejmuje studium widokowe w projekcie planu ochrony parku kulturowego, w IX semestrze. W przypadku planu dotyczącego Zespołu Klasztorowego Karmelitów w Czernej, jednym z zadań projektowych było wczytanie się w zagubioną

¹ Instytut Architektury Krajobrazu, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

² Spośród 10. semestrów Projektowania Zintegrowanego w ramach Kierunku Architektura Krajobrazu na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, autorka wybrała te, w których brała szczególny udział.

Il. 6. Praca studentów V roku w IX semestrze, nt. Zespołu Klasztorowego Karmelitów w Czernej. Studium ekspozycji do projektu Parku Kulturowego Doliny Eliaszkówki: a) analiza widoczności klasztoru z drogi; b) możliwości ekspozycji klasztoru z kluczowych miejsc kompozycyjnych dawnego założenia. Prowadzący przedmiot: Z. Myczkowski. Autorzy: W. Bobek, T. Ambrosiewicz, M. Bogdanowicz.

Fig. 6. Works by 5th year students (Semester IX), concerning the Carmelite Monastery Complex at Czerna. An exposure study, connected with the Eliasówka Valley Culture Park design: a) analysis of the monastery being visible from the road; b) possibilities of the monastery exposure from key composition places of the former layout. Leading the class: Z. Myczkowski. Authors: W. Bobek, T. Ambrosiewicz, M. Bogdanowicz.

strukturę przestrzenną dawnego eremu. Obecnie znaczna część dawnej klauzury papieskiej obejmującej ok. 10 ha powierzchni, znajduje się w granicach rezerwatu przyrody.

Poza granicami małej klauzury, niemal cały teren jest zalesiony, dlatego wszelkie powiązania przestrzenne zagubily się wśród gęstwy drzew. W studium widokowym szczególną rolę odegrała analiza ekspozycji potencjalnej, skupiająca się na ukształtowaniu terenu. Wnikliwa analiza widokowa pozwoliła wydobyc i sprecyzować dawne założenia przestrzenne klasztoru z czasów jego świetności. Badania zainspirowane dawnym kwasorytem przedstawiającym całość założenia, uzasadniły domniemaną lokalizację pustelni rozsianych w lesie, połączonych wizualnie z wieżą kościoła.

Kontynuacja studium widokowego na etapie projektu, pozwoliła określić przedpola widokowe niezbędne dla przywrócenia relacji wizualnej miejsc lokalizacji pustelni – z dominantą kościoła. W kontekście projektowanego planu ochrony, badania te dały podstawę dla kreacji przestrzennej uczelnianej niegdysiejszą ideę, której podporządkowano założenie architektoniczno-krajobrazowe.

Zwieńczeniem i uzasadnieniem przydatności tego typu studiów jest obecność analiz widokowych w pracach dyplomowych. W zależności od rodzaju i zakresu tematu przyjmują one różną formę. W każdym przypadku jednak analizowany jest kontekst widokowy, uwarunkowania lokalne oraz aspekty ekspozycji czynnej i biernej. Kompilacja danych wynikających z ukształtowania i pokrycia terenu oraz weryfikacja w ujęciu głównych punktów i ciągów widokowych – pozwala na wiary-

godną obserwację skutków przestrzennych podjętych decyzji projektowych.

Streszczenie: Projektowanie krajobrazu jest złożonym procesem, ze względu na istotę tworzywa. Krajobraz jako „fizjonomia powierzchni ziemi” zawiera w sobie szereg przenikających się struktur znajdujących wyraz w jego formie. Bezpieczne poruszanie się w tej złożonej sytuacji, wymaga specjalnego rozpoznania prawidłowości przestrzennych i kompozycyjnych. Proces dydaktyczny zapoczątkowany przez komponowanie abstrakcyjnych modelowych tematów „wnętrz krajobrazowych” na I semestrze, prowadzi do projektowania złożonych form krajobrazowych na przykładzie Parku Kulturowego w semestrze IX.

Słowa kluczowe: projektowanie zintegrowane, kompozycja, następstwo przestrzeni, sekwencja, widoki kluczowe, weryfikacja widokowa.

Abstract: *Landscape designing is a complex process, due to the nature of its raw material. Landscape as the “Earth’s surface physiognomy” contains a number of interpenetrating structures that are expressed in landscape forms. Safe moving around that complex situation requires special identification of spatial and composition regularities. The didactic process, initiated by means of composing abstract model subjects of “landscape interiors” during Semester I classes leads to designing complex landscape forms. e.g. the Culture park during Semester IX classes.*

Key words: *integrated designing, composition, sequence of space, succession, key views, view verification.*

Prof. dr hab. Wanda Harkot, dr inż. arch. Halina Lipińska¹

TRAWNIKI WE WSPÓŁCZESNYCH OGRODACH PRZYDOMOWYCH NA WSI

LAWNS AT VILLAGE ADJACENT GARDENS

■ Podstawowym elementem współczesnego ogrodu na wsi, podobnie jak w mieście, jest trawnik.² Niezależnie czy jest on ozdobny, rekreacyjny czy jest kwiatną łąką, pełni w otoczeniu człowieka szereg funkcji. Wprowadza do ogrodu światło, przestrzeń i kojąca, zieloną barwę, czyli to, co korzystnie wpływa na samopoczucie i psychikę człowieka. Dobrze założony i zadbane przypomina wspaniały, zielony, puszysty dywan. Stanowi wspaniałe tło dla domu, a także kompozycji roślinnych oraz małej architektury ogrodowej. Swym neutralnym tłem podkreśla ich piękno.³ Niezwykle dekoracyjne są kwiatne łąki, które mienią się barwami kolejno zakwitających w okresie wegetacji roślin dwuliściennych. Trawniki rekreacyjne są miejscem wypoczynku, można na nich uprawiać gry i zabawy. W wielu przypadkach są niezastąpionym sposobem umacniania pochyłości terenu. Trawniki redukują powierzchnię wytwarzającą pył i kurz. Wpływają korzystnie na mikroklimat. Zwiększają wilgotność powietrza, w lecie w ciągu dnia 1 m² trawników wyparowuje 100–200 g wody w ciągu godziny. Pokryta trawą powierzchnia gleby jest

o 6–7°C chłodniejsza od powierzchni odkrytej i zabrukowanej. Trawniki wydzielają tlen (w ciągu roku 1 m² trawnika wydziela od kilkudziesięciu do 600 g tlenu) i pochłaniają dwutlenek węgla.⁴

W województwie lubelskim aż 60% ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw rolnych (286 629) stanowią gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha.⁵ Zwykle w gospodarstwie jest ogród, a w nim mniejszy lub większy trawnik o różnorodnym przeznaczeniu.

Celem badań było określenie sposobu użytkowania trawników i ich udziału w ogólnej powierzchni ogrodów w wybranych gospodarstwach.

Materiał i metody badań

Badaniami objęto trawniki w 200 przydomowych ogrodach w indywidualnych gospodarstwach rolnych na Lubelszczyźnie. Waloryzację trawiastych nawierzchni przeprowadzono w 2006 roku. Na podstawie danych ankietowych zebranych od właścicieli ogrodów podzielono zinventaryzowane trawniki na trzy